OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Sivistysvaliokunta 20.10.2026

Johtaja Virve Jämsén
virve.jamsen@oph.fi

Toisen asteen maksuttomuus

- Opetushallitus kannattaa maksuttomaan opiskeluun liittyvää täsmennystä, jonka perusteella oikeus maksuttomaan koulutukseen päättyy, kun opiskelija on suorittanut ammatillisen tutkinnon ja ylioppilastutkinnon, kuitenkin viimeistään sen kalenterivuoden lopussa, jolloin opiskelija täyttäisi 20 vuotta. Tämä muutos edistää opiskelijoiden yhdenvertaisuutta ja korjaa tulkinnanvaraiset säädökset.
- Opetushallitus kannattaa tarkennusta, jonka mukaan aikuisten perusopetukseen osallistuminen on maksutonta niilläkin opiskelijoilla, jotka opiskelevat suomea/ruotsia jatko-opintokelpoisuutensa parantamiseksi. Täsmennys on välttämätön opetuskielen ja jatko-opintovalmiuksien vahvistamisen näkökulmasta.

Majoituskorvaus ja työpajatoiminta

- Opetushallitus kannattaa ns. monialaisen ammatillisen oppilaitoksen käsitteen poistamista lainsäädännöstä. Muutos turvaa perustuslain mukaista yksilön oikeutta hankkia toimeentulonsa valitsemassaan ammatissa. Opetushallitus pitää erittäin hyvänä, että majoituskorvauksia myönnettäisiin oppivelvollisen opiskellessa lähimmässä oppilaitoksessa, jossa järjestetään koulutusta hänen suorittamassaan ammatillisessa tutkinnossa.
- Opetushallitus kannattaa nuorten työpajatoiminnan tuomista lainsäädäntöön yhtenä oppivelvollisuuden suorittamistavoista niille nuorille, jotka ovat jääneet ilman opiskelupaikkaa. Työpajajakso voi tukea nuoren kiinnittymistä koulutukseen, auttaa häntä tutustumaan erilaisiin ammatti- ja koulutusvaihtoehtoihin sekä edistää tarkoituksenmukaisen opiskelupaikan löytymistä.

Tutkintokoulutukseen valmentava koulutus

- Opetushallitus pitää myös tarpeellisena tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen koskevan säännöksen muuttamista siten, että koulutus muodostuisi pakollisista ja valinnaisista koulutuksen osista. Muutos lisää opiskelijoiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia riippumatta koulutuksen järjestäjästä tai toiminta-alueesta, sillä tähän asti koulutuksen järjestäjä on voinut esimerkiksi kieltäytyä tarjoamasta mahdollisuutta korottaa perusopetuksen arvosanoja.

Oppivelvollisten ensisijaisuus yhteishaussa

- Opetushallitus kannattaa ehdotusta oppivelvollisten ensisijaisuudesta valtakunnallisen hakumenettelyn opiskelijavalinnassa. Opetushallitus nostaa kuitenkin esiin, että ehdotettu muutos voi johtaa siihen, että muilla kuin oppivelvollisilla on heikot mahdollisuudet tulla hyväksytyksi. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat nuoret, kuten turvapaikanhakijat ilman kotikuntaa Suomessa, jäävät tämän muutoksen myötä myös toissijaiseksi hakijoiksi.
- Opetushallitus pitää hyvänä, että jatkuva haku jää esityksessä ensisijaisuuskohtelun ulkopuolelle, jotta koulutuksen järjestäjät voivat jatkuvassa haussa valita 18 vuotta täyttäneitä hakijoita heidän koulutustarpeensa ja alueellisten näkökohtien perusteella. Opetushallitus esittääkin, että yhteishaku olisi valmiiksi suunnattu vain oppivelvollisille.

Oppivelvollisuuden määrittely

- Toisin kuin esityksessä todetaan, Opetushallituksen KOSKI-palvelu ei tunnista oppivelvollisia hakijoita. Oppivelvollisuuden seuranta- ja valvontapalvelu Valpas tarjoaa teoreettisen tiedon oppijan oppivelvollisuudesta koulutuksen järjestäjälle oppijan oppivelvollisuuden määrittämistä varten, mutta päätelmä ei ole aukoton ja se voi sisältää virheitä ja puutteita.
- Oppivelvollisuuteen vaikuttavia tietoja ei ole saatavilla mistään yhdestä valtakunnallisesta rekisteristä, vaan tietoja tulee tarkastella niin Opetushallituksen palveluista ja rekistereistä, pyytää oppivelvolliselta itseltään, Digi- ja väestötietojärjestelmästä ja tarvittaessa Maahanmuuttovirastosta. Oppivelvollisuuden määrittäminen on lähtökohtaisesti oppivelvollisuuslaissa määritetty koulutuksen järjestäjälle.
- Esityksessä ei ole huomioitu, miten oppivelvollisten tunnistaminen hakijoiden joukosta toteutetaan ja mikä vaikutus sillä on itse opiskelijavalinnan prosessiin, oppijan oikeusturvaan sekä koulutuksen järjestäjien resursseihin.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Kiitos!